

Advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Golf- en Countryclub Harderwold

29 november 1993

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

**Advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Golf- en Countryclub Harderwold**

Advies voor richtlijnen voor het milieu-effectrapport Golf- en Countryclub
Harderwold / [Commissie voor de milieu-effectrapportage].

- Utrecht : Commissie voor de milieu-effectrapportage

ISBN 90-5237-597-6

Trefw.: milieu-effectrapportage; Zeewolde / golfbanen; Zeewolde,

commissie voor de milieu-effectrapportage

aan Burgemeester en wethouders
van de gemeente Zeewolde
Postbus 1
3890 AA ZEEWOLDE

uw kenmerk
93-2904/LHo

uw brief
d.d. 23 september 1993

ons kenmerk
U861-93/Te/eb/549-17

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het MER
Golf- en Countryclub Harderwold

doorkiesnr.
030 - 347 637

Utrecht,
29 november 1993

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de Golf- en Countryclub Harderwold. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet Milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

Gezien het karakter van het initiatief en de aard van de lokatie zal het MER, naast een beschrijving van mogelijke neagtieve effecten, zeker ook een beschrijving van bedoelde positieve effecten op de kwaliteit van het leefmilieu omvatten. De Commissie beveelt dan ook aan het MER uit te (laten) werken als een integraal plandocument.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

Hoogachtend,

Prof. dr. ir. D. de Zeeuw
voorzitter werkgroep m.e.r.
Golf- en Countryclub Harderwold

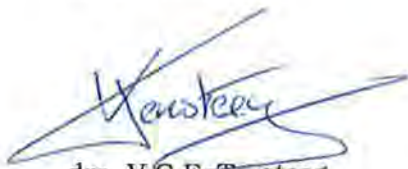
Advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Golf- en Countryclub Harderwold

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieu-effectrapport
over Golf- en Countryclub Harderwold,

uitgebracht aan Burgemeester en Wethouders van de gemeente Zeewolde door de Com-
missie voor de milieu-effectrapportage; namens deze,

de werkgroep m.e.r. Golf- en Countryclub Harderwold

de secretaris

drs. V.C.F. Tersteeg

de voorzitter

prof.dr.ir. D. de Zeeuw

Utrecht, 29 november 1993

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Samenvatting van het advies	1
1 Inleiding	3
2 Probleemstelling, doel, beleid en besluiten	4
2.1 Motivering van de voorgenomen activiteit	4
2.2 Beleidsuitgangspunten	5
2.3 Besluitvormingsprocedures	5
3 Voorgenomen activiteit en alternatieven	6
3.1 Inleiding	6
3.2 Programma en locatie	6
3.3 Inrichting	7
3.4 Uitvoering, aanleg, gebruiks- en beheeraspecten	7
3.5 Meest milieuvriendelijke alternatief	8
3.6 Referentiesituatie	8
4 Bestaande milieutoestand en milieugevolgen	8
4.1 Algemeen	9
4.2 Bodem en water	10
4.3 Flora, vegetatie en fauna	11
4.4 Ecohydrologie	11
4.5 Landschap en cultuurhistorie	12
4.6 Overige aspecten	12
5 Vergelijking van de alternatieven	12
6 Leemten in kennis en informatie; evaluatie	13
7 Presentatie van het MER	13

Bijlagen

1. Brief van het bevoegde gezag d.d. 23 september 1993, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.
2. Openbare bekendmaking in de Flevopost d.d. 29 september 1993.
3. Projectgegevens.
4. Inspraakreacties en adviezen.

SAMENVATTING VAN HET ADVIES

Het voornemen bestaat in de gemeente Zeewolde een Golf- en Countryclub te realiseren. Het initiatief omvat de uitbreiding van een 18 holes golfbaan naast de reeds bestaande 9 holes golfbaan (circa 80 ha), 600 wooneenheden (circa 45 ha), centrale voorzieningen (circa 5 ha) en een havenaccommodatie (circa 5 ha).

De m.e.r.-procedure is gestart ter onderbouwing van besluitvorming omtrent de herziening van het bestemmingsplan 'Knardijkgebied'. Als initiatiefnemer fungeert de Cammingha Groep en als bevoegd gezag treedt de raad van de gemeente Zeewolde op.

Het doel van het onderhavige advies van de Commissie voor de milieu-effect-rapportage is de milieu-aspecten van de voorgenomen activiteit en mogelijke alternatieven af te bakenen en de gewenste inhoud van het op te stellen milieu-effectrapport (MER) aan te geven. De belangrijkste onderdelen van dit advies zijn hierna samengevat in de vorm van een aantal punten waaraan het MER ten behoeve van de besluitvorming aandacht zal moeten geven.

Probleemstelling, doel, beleid en besluiten

Aangegeven moet worden welke ontwikkelingen de initiatiefnemer tot de huidige plannen hebben gebracht om op de voorgenomen locatie een 18-holes golfbaan en 600 wooneenheden met voorzieningen in te richten. Een en ander bezien tegen de achtergrond van:

- recent gepubliceerde behoeftecijfers voor golfterreinen; de woonbehoefte voor vrije sector woningen aan een golfbaan;
- andere in de regio ontwikkelde en in ontwikkeling zijnde initiatieven op het gebied van de golfsport,
- de betekenis die aan het gebied/de locatie is gegeven in het kader van toepassing zijnde plannen op nationaal, provinciaal, regionaal en gemeentelijk niveau,
- rapporten en nota's waaraan uitgangspunten en criteria met betrekking tot de (milieu-invloeden van de) voorgenomen activiteit kunnen worden ontleend.

Te nemen en eerder genomen overheidsbesluiten welke voorwaarden stellen of beperkingen opleggen aan het betreffende besluit waarvoor het MER wordt opgesteld, moeten worden vermeld.

Voorgenomen activiteit en alternatieven

Bij de beschrijving van de voorgenomen activiteit en alternatieven moet aandacht worden besteed aan:

- het programma van eisen en te hanteren voorwaarden voor het functioneren van de golfbaan annex countryclub;
- het studiegebied en de voorwaarden die voortvloeien uit de locatiegegevens;
- de verschillende situeringsmogelijkheden van de verschillende onderdelen van het voornemen met bijbehorende voorzieningen in het studiegebied;

- varianten in de ruimtelijke opzet bij verschillende situeringen (ligging van de programma-onderdelen, ontsluiting, zonering, te handhaven landschappelijk, cultuurhistorisch en ecologisch waardevolle elementen, bufferstroken, mogelijkheden voor natuurbouw). De gekozen ruimtelijke oplossingen voor recreatief medegebruik dienen aan de orde te komen, evenals de ecologische potenties van het gebied.

Inrichting en ontwerp lenen zich naar het oordeel van de Commissie het meest voor het ontwikkelen van alternatieven. Verschillende oplossingen op het gebied van uitvoering, aanleg, gebruik en beheer (varianten), die de milieu en natuur beïnvloeden dienen beschreven te worden.

Bij de beschrijving van de alternatieven dient te worden ingegaan op:

- de inrichtingsalternatieven waarbij het gaat om inrichtingsoplossingen die vanuit het optimaliseren van de golfsport in combinatie met te realiseren wooneenheden worden opgesteld,
- de ontwikkelingen met betrekking tot inrichting, gebruik en beheer van het gebied, indien de voorgenomen activiteit niet zou plaatsvinden,
- het alternatief waarbij de best bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast binnen de randvoorwaarde dat de doelstelling van het project wordt gerealiseerd.

Bestaande milieu en gevolgen voor het milieu

De bestaande toestand van het milieu en de te verwachten ontwikkelingen van dat milieu van het studiegebied moeten beschreven worden om de gevolgen voor het milieu bij uitvoering van de voorgenomen activiteit te kunnen afmeten.

Hierbij zijn de volgende onderdelen van belang:

- effecten op bodem en water;
- effecten op flora, vegetatie en fauna;
- effecten op ecohydrologie;
- effecten op landschap en cultuurhistorie;
- overige aspecten zoals gevolgen voor verkeer en recreatie.

Vergelijking van de alternatieven

De gevolgen voor het milieu van de verschillende alternatieven en de voorgenomen activiteit moeten met elkaar en met de autonome ontwikkeling van het milieu vergeleken worden. De normen en streefwaarden van het milieubeleid moeten bij deze vergelijking worden betrokken.

Presentatie van het MER

De milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten voor een breed publiek helder worden beschreven.

De hoofdpunten zullen in de samenvatting moeten worden gepresenteerd.

Het voornemen bestaat in de gemeente Zeewolde een Golf- en Countryclub te realiseren. Het initiatief omvat de uitbreiding van een 18 holes golfbaan naast de reeds bestaande 9 holes golfbaan (circa 80 ha), 600 wooneenheden (circa 45 ha), centrale voorzieningen (circa 5 ha) en een havenaccommodatie (circa 5 ha).

Op grond van het Besluit milieu-effectrapportage (m.e.r.) (Stb. 1987, 278)¹ is het verplicht voor de aanleg van een recreatieve voorziening met een oppervlakte van 50 ha of meer de m.e.r.-procedure te volgen, zoals aangegeven in de Wet milieubeheer (Wm).

Met de openbare bekendmaking op 29 september 1993 (bijlage 2) is de procedure voor de m.e.r. formeel van start gegaan.

In deze procedure treedt de Cammingha Groep op als initiatiefnemer en de Raad van de gemeente Zeewolde als bevoegd gezag.

Per brief van 24 september 1993 (bijlage 1) heeft het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Zeewolde de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over het geven van richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport (MER).

Het MER zal dienen ter onderbouwing van de besluitvorming omtrent de herziening van het bestemmingsplan 'Knardijkgebied'. Het doel van het advies van de Commissie is de milieu-aspecten van de voorgenomen aanleg van de golf- en countryclub af te bakenen en de gewenste inhoud van het MER aan te geven. Hierbij zijn de inhoudseisen voor een MER volgens artikel 7.10 van de Wet milieubeheer gevolgd.

Het onderhavige advies is opgesteld door een werkgroep uit de Commissie voor de m.e.r. De samenstelling van deze werkgroep is weergegeven in bijlage 3. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt daarom verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

Bij de opstelling van het advies heeft de Commissie de via het bevoegd gezag ontvangen schriftelijke reacties mede in beschouwing genomen. Een lijst van deze reacties is opgenomen in bijlage 4.

1 In het Voorontwerp Herziening Besluit milieu-effectrapportage is het voorstel om golfbanen die op gronden met uitsluitend agrarisch bestemming worden aangelegd niet langer aan de m.e.r.-plicht te onderwerpen.

2

PROBLEEMSTELLING, DOEL, BELEID EN BESLUITEN

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

2.1

Motivering van de voorgenomen activiteit

De initiatiefnemer dient in het MER een duidelijke omschrijving te geven van de ontwikkelingen die tot het voornemen hebben geleid. Daarbij dient de haalbaarheid van het project te worden gemotiveerd. Er dient in dit verband aandacht te worden geschonken aan:

De geraamde regionale behoefte aan de golfsportaccommodatie Harderwold dient (cijfermatig) te worden afgezet tegen het aanbod van in de omgeving bestaande banen, dan wel in ontwikkeling zijnde banen of initiatieven daarvoor. Daarbij zal ook ingegaan moeten worden op: de typen golfbanen, de omvang, de specifieke voorzieningen, de aard (open/besloten), de doelgroepen (inclusief regionale herkomst), de ontwikkeling in het ledental van de huidige golfclub Harderwold en het aantal 'greenfee-spelers' (passanten). Tevens dient de behoefte aan kwalitatief hoogwaardige vrije sector woningen, met name voor de groeiende groep ouderen (45+) te worden gemotiveerd.

Bij de motivering van de behoefte kan onder andere gebruik worden gemaakt van:

- Behoeftedonderzoek Golfsport Nederland 1988.
- Van den Brandt, "The swing of the golfclub", Een marktverkenning voor golf- en countryclubs KUB Tilburg 1993.
- Van Empelen Van Aalderen Partners bv, "Golf en Countryclub Harderwold, wonen in een recreatieve omgeving". Achtergronden, Programma van eisen, 1993.
- Steegmans, "To be or not to be...", Een internationaal casestudy-onderzoek naar de mogelijkheden voor een golf- en countryclub in de gemeente Zeewolde KUB, Tilburg.
- Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport Golfresidentie Dronten, 18 november 1992.

2.2 Beleidsuitgangspunten

In het MER dient te worden ingegaan op de functie of bestemming die het plangebied heeft in de van toepassing zijnde plannen op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau en op de vraag in hoeverre de toekomstige bestemming hiermee in strijd is. In het MER zal moeten worden ingegaan op de keuze van de locatie. Aangegeven dient te worden hoe deze keuze tot stand is gekomen en welke overwegingen, met name vanuit het milieu, daarbij een rol hebben gespeeld. Tevens dient te worden aangegeven welke overige beleidsuitgangspunten meegenomen moeten worden bij de standpuntbepaling.

Ingegaan moet worden op plannen en nota's op rijksniveau, voor zover deze relevante uitspraken bevatten over het plangebied (VINEX, NMP plus, Natuurbeleidsplan (Natuur en Landschap, 1991) Derde Nota Waterhuishouding et cetera), op provinciale stukken als het Streekplan Flevoland 1992 ²], ontwerp-Waterhuishoudingsplan oktober 1993, het ontwerp-Waterbeheersplan van Het Heemraadschap Fleverwaard, ontwerp-Intentieprogramma bodembeschermingsgebieden Flevoland september 1993 en op gemeentelijk niveau het bestemmingsplan Knardijkgebied 1986.

Uitgaande van de motivering en beleidsuitgangspunten moeten criteria worden aangegeven waar alternatieven getoetst kunnen worden.

2.3 Besluitvormingsprocedures

Vermeld dient te worden ten behoeve van welk besluit het MER is opgesteld; het gaat hier om de herziening van het bestemmingsplan 'Knardijkgebied', door wie of welke overheidsinstantie(s) dit besluit zal worden genomen en welke vergunningen ten behoeve van de uitvoering van het initiatief moeten worden verleend ³].

Hoe wordt omgegaan met faseringsmogelijkheden in het plan en op welke wijze krijgen de voorwaarden ter versterking van natuur en landschap en het recreatief medegebruik, (met inachtneming van de veiligheid) gestalte in het bestemmingsplan?

Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure en tijdsplan het besluit zal worden voorbereid en genomen en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel betrokken zijn.

2 Zie bijlage 4, inspraakreactie nr. 10.

3 Bijvoorbeeld op basis van de Wet ruimtelijke ordening, Ontgrondingenwet, Boswet, Hinderwet etc.

3

VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen"*.

3.1

Inleiding

Naast een goede beschrijving van de voorgenomen activiteit is het van belang om in het MER verschillende alternatieven op te nemen. Hierbij kunnen de volgende alternatieven worden onderscheiden:

- Inrichtingsalternatieven. Het gaat hierbij om inrichtingsoplossingen die vanuit het optimaliseren van de golfsport in combinatie met de te realiseren wooneenheden worden opgesteld.
- Het meest milieuvriendelijke alternatief. Dit is het alternatief waarbij de milieu-aspecten optimaal tot hun recht komen.
- De referentiesituatie of nulalternatief. Dit is de situatie waarbij de voorgenomen activiteit geen doorgang heeft.

3.2

Programma en locatie

In de startnotitie wordt aangegeven dat ruimte moet worden gereserveerd voor een golfbaan van 18 holes golf (bestaande 9 holes en nieuwe 18 holes baan), circa 45 ha woonbebouwing (600 eenheden), circa 5 ha centrale voorzieningen (clubhuis, zwembad, tennisbaan en sauna) en circa 5 ha havenaccommodatie. Totaal is dit ongeveer 135 ha. De resterende ruimte van circa 35 ha is noodzakelijk voor een goede inpassing in de omgeving met behoud van bestaande natuur- en landschapswaarden.

In het MER dient te worden beschreven:

- Het gehanteerde programma van eisen en daarvoor benodigd oppervlak per onderdeel (hoog-/laagbouw), motivering van de programmakeuze, alternatieve programma's (voor zover reëel).
- Relatieschema van de in het programma onderscheiden onderdelen, voorwaarden voor golftechnisch goed functioneren, (mogelijke alternatieve relatieschema's), voorwaarden voor een aantrekkelijke woonomgeving.
- Begrenzing van de locatie, motivering van de begrenzing en mogelijke alternatieven (voor zover reëel).
- De wijze waarop de verschillende (publieke en/of private) verantwoordelijkheden zullen worden georganiseerd gedurende de projectontwikkeling, de inrichtingsactiviteiten en het beheer van de situatie; dit omvat tevens de organisatie van het eigendom, na afronding van het project.
- Voorwaarden die voortvloeien uit op dit moment aanwezige en te handhaven natuur- en landschapswaarden van de locatie.
- Voorwaarden die verband houden met natuurontwikkelingsmogelijkheden en met ecologische relaties met de omgeving.
- Voorwaarden die verband houden met de stedenbouwkundige en landschapsarchitectonische kwaliteitsdoelstellingen.

- Uitgangspunten voor de externe ontsluiting en bereikbaarheid (inclusief eventuele alternatieven) met auto, langzaam verkeer en openbaar vervoer, mede op basis van verkeersprognoses.

3.3 Inrichting

Welke inrichtingsmogelijkheden zijn er voor wat betreft:

- De ruimtelijke opzet, inclusief de ligging van de centrale voorzieningen, de wooneenheden, de te creëren natuurontwikkelingselementen, de ontsluiting en interne infrastructuur en de interne zonering. Conflicten tussen de interne en de externe gebruiksvormen kan worden voorkomen door goede zoneringen binnen het plangebied.
- De gekozen ruimtelijke oplossingen voor recreatief medegebruik.
- Landschappelijke verankering in het polderlandschap.

De te onderscheiden alternatieven dienen in een schetsontwerp te worden gevisualiseerd, waarbij een beeld wordt gegeven van bovengenoemde aandachtspunten. De keuze van de te behandelen alternatieven dient in het MER te worden gemotiveerd.

3.4 Uitvoering, aanleg, gebruiks- en beheeraspecten

Op diverse punten op het gebied van uitvoering, aanleg, gebruik en beheer kunnen maatregelen worden getroffen met voor het milieu positieve of negatieve gevolgen. Zowel voor de golfbaan, de wooneenheden en de voorzieningen alsmede de resterende open ruimte dienen de volgende aspecten voor zover van toepassing afzonderlijk te worden belicht:

Uitvoering en aanleg

- fasering van de aanleg, zowel voor de golfbaan, de voorzieningen, de woningen en de resterende open ruimte;
- eventuele geomorfologische wijzigingen (aan te brengen hoogteverschillen);
- uitvoering van waterpartijen (diepte, taluds, eventuele beschoeiing, type oeverbegroeiing, onderlinge relatie en relatie met de omgeving);
- ingrepen in de bestaande waterhuishouding, alsook eventueel toe te passen drainagestelsel(s);
- toe te passen kunstmatige beregeningssysteem in het bijzonder voor wat betreft de golfbaan, alsook de herkomst en kwaliteit van het beregeningswater;
- aard aan te brengen verharding onder andere op de parkeervoorzieningen en de interne wegen;
- aan te brengen en of te rooien beplantingen;
- fasering, duur en periode ⁴⁾ van werkzaamheden;
- te gebruiken machines en installaties.

4 In sommige seizoenen is de potentiële schade voor het milieu kleiner.

Gebruik en beheer

- voorwaarden waaronder beheer en exploitatie plaats vinden;
- gemiddelde en piekbezoekersaantallen, gemiddelde en piekbezettingsgraad, piek-verkeersaantrekking gemotoriseerd verkeer;
- omvang en beheer van afvalstromen, met name afvalwater;
- beheer van het groen (bemesting, maaien/begrazen, intensiteit beregening, gebruik van bestrijdingsmiddelen, afspraken over de organisatie en verantwoordelijkheden met betrekking tot groenbeheer ⁵);
- de organisatie van recreatief medegebruik: regeling van openbaarheid en toegankelijkheid.

Varianten die op deze punten worden ontwikkeld, kunnen worden ingepast in een van de alternatieven, waaronder het zogenaamde meest milieuvriendelijke alternatief.

3.5 Meest milieuvriendelijke alternatief

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast."

Het zogeheten meest milieuvriendelijke alternatief dient in ieder MER te worden beschreven. Het betreft hier in wezen een combinatie van die inrichtings-, beheers- en gebruiksvarianten die, binnen de randvoorwaarde dat het doel van het project wordt gerealiseerd, aan de volgende uitgangspunten voldoen:

Bestaande waarden van natuur en landschap worden zo veel mogelijk ontzien bij de inrichting, aanleg en gebruik en beheer.

- Nieuwe mogelijkheden voor natuurontwikkeling (onder andere integratie met aan te leggen bos, en nabijgelegen te ontwikkelen natuurkerngebied) en landschapsbouw worden zo veel mogelijk aangegrepen.
- Overlast (verkeersdruk, bodemverontreiniging, visuele hinder) van de golfbaan en woningbouw wordt zoveel mogelijk vermeden.
- Gestreefd wordt naar een optimale milieuhygiënische kwaliteit.

3.6 Referentiesituatie

Ter vergelijking dient te worden beschreven wat er zou gebeuren als de voorgenomen activiteit niet zou plaatsvinden. De dan voorkomende situatie ten aanzien van inrichting, gebruik en beheer, dient als referentie in het MER te worden opgenomen. Hierbij moet rekening gehouden worden met autonome ontwikkelingen onder andere in het agrarisch ruimtegebruik en recreatief gebruik (bestaande golfbaan en bungalowpark) met activiteiten die in reeds vastgestelde plannen zijn vastgelegd. Deze beschrijving dient als basis

5 Mogelijkheden liggen bijvoorbeeld in het vervangen van het huidige landbouwkundig gebruik (met bemesting) door een 'schonere' vorm van grondgebruik, waardoor mesotrofe micromilieus in het gebied terugkeren of worden uitgebreid. Dit laatste vereist enige jaren van beheer gericht op vershraling.

voor de in hoofdstuk 4 gevraagde beschrijving van de bestaande situatie inclusief de autonome ontwikkeling.

4

BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN MILIEUGEVOLGEN

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

4.1

Algemeen

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

De bestaande toestand van het milieu en de autonome ontwikkeling daarvan, als de voorgenomen activiteit niet wordt ondernomen, dient te worden beschreven voor zover van belang voor de voorspelling van de gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en alternatieven. Onzekerheden dienen duidelijk te worden aangegeven⁶. Bestaande literatuur en bestaande veldbeschrijvingen, aangevuld met eventueel te verrichten onderzoek vormen de basis voor de beschrijving van de huidige situatie.

Als studiegebied wordt aangemerkt de locatie in ruime zin en de gebieden in de omgeving die door de voorgenomen activiteit of de alternatieven kunnen worden beïnvloed. Per milieu-aspect (bodem, lucht, flora/fauna, grondwater, geluidhinder, en dergelijke) zal de omvang van het beïnvloedingsgebied kunnen verschillen. De beschrijving dient die gebiedsdelen te omvatten, waar meetbare of bespeurbare veranderingen in de toestand van het milieu kunnen worden verwacht ten gevolge van de voorgenomen activiteit inclusief de alternatieve oplossingen. Gebieden die belangrijke waterhuishoudkundige, ecologische, of verkeerskundige relaties hebben met het directe beïnvloedingsgebied rondom de locatie dienen ook tot het studiegebied te worden gerekend. Voor wat betreft het m.e.r.-plichtige onderdeel dienen uiteraard de positieve en negatieve gevolgen gedetailleerd te worden beschreven. Voor het niet m.e.r.-plichtige deel is het voldoende om de gevolgen hiervan voor de ecologische potenties van de omgeving te beschrijven.

Gevolgen voor het milieu

Ten behoeve van de effectbeschrijving kunnen de volgende algemene richtlijnen in acht worden genomen:

- De wijze waarop de milieu-effecten bepaald en beschreven zijn, dient te worden gemotiveerd. Het gaat hierbij in het bijzonder om de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van zowel de basisgegevens, als van de gebruikte methoden voor voorspelling van milieu-effecten.
- Bijzondere aandacht moet worden besteed aan die milieu-gevolgen die per alternatief/variant verschillen.

⁶ De Commissie denkt in dit verband aan het eventuele voortbestaan van het asielzoekerscentrum.

- Aangegeven moet worden of de effecten tijdelijk of permanent, ophefbaar of onomkeerbaar zijn; of deze op de korte of lange termijn spelen en in hoeverre cumulatie van effecten kan optreden ook door activiteiten buiten het locatiegebied.
- Het te verwachten resultaat en de effectiviteit van mitigerende maatregelen, om de negatieve gevolgen te beperken of te compenseren, dient te worden aangeduid (zowel de ruimtelijke beperking van de omvang van het effect als wel de mate van de beperking).
- Naast de negatieve effecten, dient te worden aangegeven welke positieve ontwikkelingsmogelijkheden daar tegenoverstaan.

De Commissie vraagt in het MER voor de volgende aspecten van het milieu de aandacht. Hierbij zijn de aandachtspunten voor de bestaande situatie en de gevolgen kortheidshalve in één hoofdstuk ondergebracht met de volgende codering:

- h** de huidige situatie,
- a** de autonome ontwikkeling,
- g** de gevolgen.

Per paragraaf worden eerst aandachtspunten voor de huidige situatie en autonome ontwikkeling en dan voor de gevolgen behandeld. Voor de beschrijving van de huidige situatie kan gebruik worden gemaakt van hetgeen reeds in de startnotitie hierover vermeld is.

Naar de mening van de Commissie dient bij de beschrijving de nadruk te worden gelegd op de belangrijkste milieu-effecten. De overige effecten kunnen meer globaal en in kwalitatieve zin worden omschreven.

4.2 Bodem en water

- h/a** bodemgesteldheid en geomorfologie (grondsoorten, opbouw, bestaande hoogteverschillen), mate van verontreiniging van het slibdepot (niet alleen 1,5 meter onder maaiveld);
- g** gevolgen voor samenstelling en opbouw van de bodem bij eventuele ingrepen in de geomorfologie, zoals ontgravingen (waterpartijen) en ophogingen (in het bijzonder ter plaatse van greens, fairways en afslagplaatsen) en het aanbrengen van gebiedsvreemde materialen.
- h/a** oppervlaktewater: bovengrondse voeding, afvoerstelsel(s), afvoeren, kwaliteit en stromingsrichtingen;
- h/a** geohydrologische aspecten: kwel- en infiltratiegebieden, relatie tussen het ondiepe grondwater, grondwaterkwaliteit, stromingen van het ondiepe grondwater, grondwaterpeil en mogelijke fluctuaties (mate, frequenties);
- g** gevolgen voor de waterhuishouding bij eventuele ingrepen in de geomorfologie, maken van waterpartijen (diepte, exacte locatie, verbindingen tussen waterpartijen), aanbrengen van drainagesystemen;
- g** kwaliteitsveranderingen in bodem, grondwater en/of oppervlaktewater door de aanleg en het gebruik van de locatie voor golfactiviteiten en bewoning (positief en negatief);

- g** gevolgen van uit te voeren ingrepen op en rondom plekken met eventuele bodemverontreiniging in verband met verspreiding van mogelijke verontreinigingen naar bodem, grondwater en oppervlaktewater.

Bij de beschouwingen dient onderscheid te worden gemaakt tussen de periode, waarin de aanleg van de voorgenomen activiteit plaats vindt, de periode daarna en het tijdstip waarop de inrichting van het totale recreatiegebied min of meer is voltooid.

4.3

Flora, vegetatie en fauna

- h/a** beschrijven van aquatische en terrestrische flora, vegetatie en fauna (bijvoorbeeld amfibieën, zoogdieren, reptielen, broedvogels, trek- en wintervogels en voedselorganismen voor deze); het voorkomen van bijzondere biotooptypen, soortenrijkdom, zeldzame soorten, indicatorsoorten;
- h/a** aangeven van landschapsecologische relaties binnen het plangebied en met het omringende gebied (Ecologische Hoofdstructuur, ecohydrologie, broed-, fourageer-, rust- en ruigebieden);
- g** aangeven en beoordelen van: verandering van de terrestrische en aquatische flora, fauna en belangrijke biotopen door de bestemmingsverandering of via veranderingen in de Ecologische Hoofdstructuur of het aanbrengen van afrastering of indirect als gevolg van een mogelijke verandering van de grondwaterstand, verandering van de kwel, verandering van de waterkwaliteit, het aanbrengen van afrasteringen, bemesting, gebruik van bestrijdingsmiddelen en rustverstoring (tijdens en na de aanleg en inrichting van het gebied);
- g** verdwijnen en ontstaan van vegetatie (typen, oppervlakten);
- g** beïnvloeding van ecologische relaties met het omringende gebied en gevolgen hiervan;
- g** (positieve en negatieve) effecten voor de natuur door toepassing van natuurbouw (aanleg van groen- en overgangsgebieden, de inrichting van waterpartijen, oevers, mantel- en zoomvegetaties en eventuele herintroductie van voor het gebied karakteristieke diersoorten in minder intensief gebruikte deelgebieden).

4.4

Ecohydrologie

- h/a/g** De exacte locaties van kwel- en inzijgingsgebieden en de hoeveelheid kwel en infiltratie zowel binnen de locatie als in het beïnvloedingsgebied dienen gekoppeld te worden aan grondgebruik, grondwaterstromingsrichting en grondwaterkwaliteit alsmede peilbeheer en oppervlaktewaterkwaliteit.

De effecten op flora en vegetatie van ingrepen in de waterhuishouding dienen waar mogelijk via kwantitatieve hydrologische en ecologische effectvoorspellingsmodellen te worden aangegeven.

4.5 Landschap en cultuurhistorie

- h/a** beschrijven en waarderen van bestaande landschappelijke structuur, inclusief de eventuele cultuurhistorische waarden, als resultaat van het recent tot stand gekomen, integraal inrichtingsproject Zuidelijk Flevoland;
- h** aangeven van visueel-ruimtelijke opbouw en werking van deze elementen (beplantingen, verkaveling, oppervlakte-water en dergelijke;
- g** aangeven hoe waardevolle elementen zonder schade zijn in te passen of zelfs een bijdrage aan de inrichting kunnen leveren;
- g** aanduiden en beoordelen van de visueel-ruimtelijke werking die het heringerichte gebied op zijn omgeving zal hebben (positief en negatief). Het verdient aanbeveling deze effecten niet alleen te beschrijven, maar vooral zo goed mogelijk te visualiseren met tekeningen en/of fotomontages.

4.6 Overige aspecten

Tot slot dient een aantal effecten te worden beschreven die niet direct in de bovengenoemde categorieën thuishoren, bijvoorbeeld:

- veranderingen in de verkeerskundige situatie, toename van de verkeersdruk in de omgeving;
- onttrekking van landbouwgronden aan hun huidige gebruik;
- effecten van de eventuele uitbreiding van de riolering;
- aanwezige en toekomstige geluidniveaus op relevante plaatsen in en rondom het plangebied;
- eventuele veranderingen in de recreatieve druk op en nabij recreatieve voorzieningen elders.

Tenslotte is het van belang inzicht te geven in de veiligheidsaspecten op en rondom de golfbaan, de oefenbaan en de driving range in verband met slecht afgeslagen golfballen met name in verband met de doelstellingen inzake recreatief medegebruik.

5 VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

In het MER dient een vergelijking te worden gemaakt tussen de ontwikkelde alternatieven.

Duidelijk moet worden aangetoond hoe in de verschillende alternatieven aan de doelstellingen kan worden voldaan.

Een benadering per aspect en per alternatief is daarbij te prefereren. Onderlinge afweging van ongelijksoortige milieu-aspecten dient te worden vermeden.

6

LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE; EVALUATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieu-effecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

In het MER moet worden aangegeven welke van de gevraagde informatie niet kan worden geleverd en waardoor dit wordt veroorzaakt. Tevens dient vermeld te worden of er op korte termijn nieuwe informatie met betrekking tot de voorgenomen activiteit te verwachten zijn.

Het bevoegd gezag dient te zijner tijd een *evaluatieprogramma* op te stellen teneinde de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken. Dit evaluatieprogramma houdt rechtstreeks verband met de taak van het bevoegd gezag om de effecten op het milieu duurzaam te volgen en te kunnen voorzien in aanvullende en mitigerende maatregelen. In het MER kan reeds in concept een dergelijk evaluatieprogramma worden opgezet.

7

PRESENTATIE VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting van het MER dient de belangrijkste elementen van het rapport te presenteren:

- motivering van het doel en het belang van het voornemen;
- de besluitvorming waarvoor het MER dient;
- keuze en motivering van de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven, waaronder het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast;
- beschrijving van de uitgangssituatie van het milieu;
- beschrijving van de voorspelde effecten van de verschillende alternatieven;
- een vergelijkende beoordeling van de alternatieven tegen de achtergrond van normen en uitgangspunten van het milieubeleid.

De samenvatting dient voor een algemeen publiek als een zelfstandig stuk leesbaar en begrijpelijk te zijn en een goede afspiegeling te vormen van de inhoud van het MER.

Voor de overige presentatie beveelt de Commissie het volgende aan:

- het MER beknopt te houden;
- de alternatieven op kaart aan te geven en kaartmateriaal goed leesbaar te presenteren;
- eventuele afwijkingen van de richtlijnen te motiveren;

- achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in het MER zelf te vermelden, maar in bijlagen op te nemen;
- een verklarende begrippenlijst (onder andere van golftermen), een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst in het MER op te nemen.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen
voor het milieu-effectrapport
Golf- en Countryclub Harderwold

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

**Brief van het bevoegd gezag d.d. 23 september 1993, waarin de Commissie
in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen**

gemeente zeewolde

De commissie voor
Milieu-effectrapportage

Postbus 2345

3500 GH UTRECHT

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
ingekomen	27 SEP. 1993
nummer	1189-93
zender	549-11ms 6er
kopie naar	Sc-pres-bibl

uw kenmerk/volgnr.

uw brief/aanvraag van

ons kenmerk

zeewolde

93-2904/LHo

23 september 1993

onderwerp

bijlagen

verzonden

Startnotitie Golf- en
Countryclub Harderwold

div.

24 SEP. 1993

Geachte commissie,

De Cammingha Groep heeft ons medegedeeld, dat zij voornemens is een 'Golf- en Countryclub' te realiseren te Zeewolde.

Met het oog op het te zijner tijd te wijzigen bestemmingsplan ingevolge art.10 e.v. Wet op de Ruimtelijke Ordening, zal door haar een milieu-effectrapport worden opgesteld. Als eerste stap in de procedure tot het opstellen van een milieu-effectrapport is een concept-startnotitie bij ons ingediend op 8 september 1993; de definitieve startnotitie hebben wij 15 september jl. ontvangen.

Conform het bepaalde in artikel 7.12 lid 4 onder a Wet milieubeheer zullen wij op 28 september 1993 en volgende dagen in de Zeewolder Krant, Zeewolde Aktueel, het Handelspost en de Flevo Post de startnotitie bekendmaken.

Een kopie van de komende publikatie treft u bijgevoegd ter kennisneming aan. De startnotitie ligt met ingang van 29 september 1993 ter Gemeentesecretarie ter inzage.

Wij stellen u hierbij, conform artikel 7.12 lid 3 jo. art.7.14 lid 1 van de Wet milieubeheer, in de gelegenheid advies uit te brengen over het geven van richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport.

gemeente zeewolde

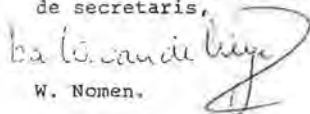
vervolg

Tenslotte zij nog vermeld dat wij de startnotitie hebben toegezonden aan de wettelijke adviseurs, te weten de directie van LNO en de inspecteur van de Volksgezondheid voor de Milieuhygiëne, de gemeenten Dronten en Harderwijk en de Provincie Flevoland, om advies over de richtlijnen uit te brengen.

De naar aanleiding van de bovengenoemde publicatie ontvangen reacties zullen zo spoedig mogelijk aan u worden toegezonden.

Wij verwachten u hiermee van dienst te zijn.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Zeewolde,
de secretaris, de burgemeester,

W. Nomen.

G.H. Faber.

BIJLAGE 2

Openbare bekendmaking in de Flevopost d.d. 29 september 1993

gemeente zeewolde

STARTNOTITIE MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE GOLF- EN COUNTRYCLUB HARDERWOLD

Burgemeester en wethouders van de gemeente Zeewolde maken het volgende bekend. Door de Cammingha Groep te Lelystad is op 15 september 1993 een Startnotitie ten behoeve van de milieu-effectrapportage Golf- en Countryclub Harderwold ingediend.

De indiening van de startnotitie markeert het begin van de procedure die moet leiden tot het opstellen van een milieu-effectrapportage in verband met het ontwikkelen van nieuwe recreatieve voorzieningen.

De Golf- en Countryclub Harderwold is gesitueerd in de gemeente Zeewolde ten oosten van de Ganzenweg en heeft een totaal oppervlakte van circa 170 ha. In het zuidoosten en noordwesten wordt het gebied omsloten door respectievelijk de Hoge Dwarsvaart en de Pluvierentocht. Het milieu-effectrapport is bedoeld om de gevolgen van de voorgenomen activiteiten voor het milieu zichtbaar te maken. Het milieu-effectrapport zal moeten dienen voor de onderbouwing van de, ten behoeve van de voorgenomen activiteit, noodzakelijke herziening van het bestemmingsplan „Knardijkgebied“, dat op grond van de bepalingen van de Wet op de Ruimtelijke Ordening moet worden opgesteld door de gemeenteraad.

In de genoemde Startnotitie is aangegeven wat de plannen van de initiatiefnemer, de Cammingha Groep, in grote lijnen inhouden. De Golf- en Countryclub zal een gebied bestaan waarbij wonen en recreatie zijn geïntegreerd. De belangrijkste te realiseren elementen zijn:

- een 18-holes golfbaan naast de reeds bestaande 9-holes golfbaan (circa 80 ha);
- 600 wooneenheden (circa 45 ha);
- centrale voorzieningen (circa 5 ha);
- havenaccommodatie (circa 5 ha).

Naar aanleiding van de Startnotitie moeten door de gemeente Zeewolde richtlijnen worden opgesteld. In deze richtlijnen wordt aangegeven wat het op te stellen milieu-effectrapport ten minste zal inhouden.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 7.14 lid 3 van de Wet Milieubeheer stellen wij hierbij een ieder in de gelegenheid opmerkingen te maken over het geven van richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport.

De Startnotitie ligt met ingang van 29 september 1993 gedurende een maand ter inzage op werkdagen van 9.00 tot 12.00 uur en van 14.00 tot 16.00 uur in het Raadhuis, Raadhuisplein 1 te Zeewolde.

Opmerkingen over het geven van richtlijnen moeten voor 30 oktober 1993 schriftelijk worden ingediend bij het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Zeewolde, Postbus 1, 3890 AA te Zeewolde. Degene die opmerkingen inzendt, kan verzoeken zijn persoonlijke gegevens niet bekend te maken.

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Cammingha Groep

Bevoegd gezag: College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Zeewolde

Besluit: Herziening van het bestemmingsplan 'Knardijkgebied' in Zeewolde

Categorie Besluit m.e.r.: 10.1

Activiteit: De aanleg van 18-holes golfbaan naast de reeds bestaande 9 holes golfbaan (circa 80 ha), 600 wooneenheden (circa 45 ha), centrale voorzieningen (circa 5 ha) en een havenaccommodatie (circa 5 ha).

Procedurele gegevens:

Startnotitie bekendgemaakt: 29 september 1993

Richtlijnenadvies uitgebracht: 29 november 1993

Samenstelling van de werkgroep:

drs. J.W. Beijersbergen

ir. E.A.J. Luiten

drs. A.H.J.T. Siepman

prof. dr. ir. D. de Zeeuw (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep: mw. drs. V.C.F. Tersteeg

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	931012	De Vlinderstichting	Wageningen	931110
2.	931027	J. Nieuwenhuis	Zeewolde	931110
3.	931028	Nederlandse Mycologische Vereniging	Wijster	931110
4.	931028	Nederlandse Vereniging voor Veld- biologie Afd. Noordwest-Veluwe (KNNV)	Harderwijk	931110
5.	931028	Heemraadschap Fleverwaard	Lelystad	931110
6.	931006	IVN Vereniging voor Natuur- en Milieueducatie Afdeling Zeewolde	Zeewolde	931110
7.	930923	Ministerie van Landbouw, Natuur- beheer en Visserij, Directeur Land- bouw, Natuur en Openluchtrecreatie in de provincie Flevoland	Lelystad	931110
8.	931028	Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming	Assen	931110
9.	931028	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	931110
10.	931115	Gedeputeerde Staten van de provincie Flevoland	Lelystad	931118